

HISTORISCHE KRING HUIZEN

Sekretariaat: Want 37, 1276HC Huizen, telef.: 56151

Kontaktadres Redaktie Berichtenblad: Wendy van Noppen
Brede Englaan 12
telef. 53783

HUIZER KRING BERICHTEN

1980 nr. 4

BESTUURSMEEDEDELINGEN

Ledenavonden

Op dinsdag 25 november a.s.: zie bijgaande convocatie.

Op donderdag 22 januari a.s. in de Boerderij, aanvang 20.00 uur, zal de Heer Arie de Koning uit Hoofddorp een inleiding houden over de Hollandse molens.

WERKGROEPEN

- Huizer Verhalen, kontaktpersoon Mevr. A. Kruijning, Driftweg 151, telef. 54776
- Archeologie/Geologie, kontaktpersoon Mevr. C. Brouwer, Want 37, telef. 56151
- Flora en Fauna, kontaktpersoon Mevr. G. Marmelstein, Biggekruid 24, telef. 58134
- Prenten en kaarten enz., kontaktpersoon Hr. M.P. Rooth, Punter 13, telef. overdag 035 - 894637
- Huizer Klederdracht, kontaktpersoon Mevr. J.W. van Geenen, Lijzij 109, telef. 52807
- Visserij en haven - nog open
- Oude ambachten - nog open

DE HUIZER WASSCHUURTJES

U kent ze natuurlijk wel, die aardige houten miniatuurhuisjes, die zo hier en daar nog in de tuinen van het oude dorp zijn te vinden. Hoeveel zijn er nog ? Waarvoor worden ze nu gebruikt ? Hoe staan ze erbij ?

Het is wel zeker dat deze typische gebouwtjes ook in aantal achteruitgaan.

Zijn er leden die er zin in hebben om na te gaan wat er nog van over is en daarover verder gegevens te verzamelen ?

DE GOOISE TRAM, WAGENNR. 25

In de Gooi- en Eemlander van woensdag 29 oktober hebt U kunnen lezen, hoe twee Huizers al jarenlang meewerken om een oude tramwagen van de Gooise tram geheel te restaureren. Deze wagen gaat volgend jaar weer rijden en wel op de stoomtramlijn Hoorn-Medenblik. Nu staat er nog een wagen op herstel te wachten, wagennummer 25. Dit salonrijtuig, gebouwd in Görlitz voor f. 5.400,- werd in 1904 in dienst gesteld. Omdat de vaste herstelgroep aanvulling behoeft worden nieuwe medewerkers graag welkom geheten. U kunt daarover inlichtingen vragen bij de Heer H. van der Hulst, telef. 51922.

NOGMAALS HOENGDESLAGER

Hieronder volgt een reactie van de Heer M. Heijder op het stukje over een Hoengdeslager van J. v.d. B. in Huizer Kring Berichten 1980 nr. 3, daar volgens de Heer Heijder dit stukje een enkele aanvulling vereist.

Hondenslagers kwamen niet alleen voor in de (katholieke) kerken. J.v.d.B. zal bedoelen in de kerken van vóór de alteratie. Na de alteratie veranderde er voor de honden niet zoveel. De kerk was van iedereen, men liep er wat rond, maakte een praatje met de doodgraver tijdens zijn werkzaamheden en het was heel niet vreemd dat er een straathond binnenliep, zoals we op schilderijen uit die tijd ook kunnen zien. De kerkdeuren konden nog de gehele dag open staan, zonder dat men bevreesd behoefde te zijn dat dieven zich aan het kerkinterieur zouden vergrijpen.

In Amsterdam was er nog geen beursgebouw. Men kwam bijeen in de openlucht. In 1584, dus zes jaar na de alteratie in die stad, was het de makelaars al vergund om bij slecht weer in het kerkkantoor van de Oude Kerk "versameling te maecken". In 1586 werd de toen leegstaande St. Olofs Kapel bij slecht weer ter beschikking gesteld van de kooplieden om er Beurs te houden en na 1602 mochten zij dat doen in de Oude Kerk.

Bij een memorie van kerkmeesteren der Oude Kerk van 17 december 1602 werden de twee hondenslagers gelast, één van beiden, zich tijdens beurstijd in de kerk te bevinden.

Krachtens een besluit van de Dordtse Synode van 1578, werd er slechts vóór en na de kerkdienst op het orgel gespeeld. De psalmen zong men zonder begeleiding. De stadsorganisten moesten dagelijks een aantal orgelconcerten geven en van 1577 tot 1621 was het de beroemde Sweelinck, die in de Oude Kerk het orgel bespeelde.

Een tijdgenoot vertelde daarvan. "Daar (in de Oude Kerk) wordt elke avond op het orgel gespeeld; dan gaan de lieden daarbinnen heen en weer wandelen, in het bijzonder de kooplieden, wanneer zij zaken te doen hebben". (Er was ook 's avonds Beurs).

Het ging er dus in de kerk gemoedelijk toe.

Onze bijbelvaste voorouders wisten echter heel goed, dat Jezus de wisselaars uit de tempel dreef en het derhalve in strijd was met de godsdienstige opvattingen, dat er in de kerk werd gehandeld, doch eerst in 1611 kreeg Amsterdam een eigen beursgebouw en kwam aan het beurshouden in de kerk een einde.

- x - x De Heer J.H. van den Born schrijft ons:
in het begin van de 19e eeuw is ons land tijdelijk bezet geweest door de Fransen - Napoleontische periode.
De invloed van Frankrijk op ons taalgebruik is nu nog merkbaar en zelfs verbasterd terug te vinden in ons dialect.
Als kind zag ik elke zondag een klein mannetje (Lamb(ert) van Et) ter kerke gaan, het zwarte pak aan en om zijn hals een gebreide zwarte sjaal, die zelfs zijn neus bedekte. Mijn vader vertelde me: "Als L. van E. zijn sjaal afdoet, wordt het zomer".
Naam van de sjaal: kassiené.
Oorsprong: (se)cacher = (zich) verbergen.
 le nez = de neus
- x - x Hierdoor is het verbasterde kassiené verduidelijkt.

TWEE ONDERZOEKEN IN HUIZEN, door C.R. van Kooij

Als geïnteresseerde bewoner van Huizen ben ik een kleine twee jaar geleden begonnen met een tweetal onderzoeken. Het ene onderzoek betreft de inventarisatie en beschrijving van het boerderijenbestand in Huizen, het andere het opzoeken en het vastleggen van geveltekens en daklijsten in ons dorp.

Ik zal eerst kort de opzet, uitwerking en voorlopige resultaten van het boerderijenonderzoek weergeven. In het tweede onderdeel zal ik iets weergeven van voorlopige bevindingen in het gevelteken- en daklijstenonderzoek.

Landelijk is er een toenemende aandacht te konstateren voor het onderwerp boerderijbehoud. Sinds 1964 bestaat de Stichting Historisch Boerderij-onderzoek te Arnhem (SHBO) en nog niet zolang geleden is de "Werkgroep Boerderijbehoud" van de Stichting Nationale Contactcommissie Monumentenbescherming opgericht.

In de Gemeente Huizen staan een onbekend aantal boerderijen. Nergens in gemeentelijke en andere archieven blijkt vastgelegd te zijn hoeveel er zijn en waar ze staan. Daar kwam ik achter toen ik als start van het onderzoek een bezoek bracht aan de Dienst Openbare Werken en aan een aantal afdelingen van de Gemeente Huizen. Hoog tijd om dat eens te gaan vastleggen.

Een bezoek aan de SHBO in Arnhem leverde een lijst op van 9 boerderijen. Die gegevens komen uit een archief waarbij de foto's in sommige gevallen vergezeld gaan van een min of meer uitgebreide beschrijving. Toen ik deze 9 "boerderijen" in het dorp ging bekijken, bleken er 2 al niet meer te bestaan en van de andere 7 zijn er 2 naar mijn mening geen boerderij. Het blijkt trouwens niet zo gemakkelijk om aan te geven wat een boerderij is en wat niet.

Het derde oriënterende bezoek heb ik gebracht aan de Rijksdienst voor de Monumentenzorg in Zeist. In het foto-archief aldaar heb ik 12 foto's van boerderijen in Huizen aangetroffen. Alle zo omstreeks 1955 gemaakt. Van de 12 vastgelegde boerderijen blijken er nog maar 9 te bestaan. Weer een duidelijke aanwijzing dat het zeer noodzakelijk is alles wat er aan boerderijbezit in Huizen is, vast te gaan leggen.

Daar ben ik dan ook mee begonnen. Vele fietstochten in het dorp leverden tot nu toe op een overzicht van 120 gebouwen die, zo op het eerste gezicht, als boerderij zijn aan te merken. Zoals ik hierboven al opmerkte is het nog niet zo eenvoudig om het onderscheid te maken tussen een boerderij en een gebouw dat doet denken aan een boerderij, maar die functie nooit heeft gehad. Het is met name nogal moeilijk precies aan te geven wat het verschil is tussen een vissershuis dat nooit, en een vissershuis dat later (na de afsluiting van de Zuiderzee) wél de functie van een boerderij heeft vervuld.

In de literatuur over Gooise boerderijen worden een aantal kenmerken genoemd waaraan "de" Gooise boerderij zou moeten voldoen. Het gaat mij te ver die hier uitgebreid uit te werken. De situering van verhoogde hooideuren meestal aan de linker kant van het gebouw en de

aanwezigheid van een wolfseind (een knik in het dak boven de voorgevel) worden over het algemeen gezien als typische kenmerken van een Gooise hoeve. In Huizen zijn er naar mijn schatting 16 van die typische Gooise boerenhuizen te vinden. Dit duidt erop dat er veel meer boerderijen zijn die niet aan die typische kenmerken voldoen. Is het desalniettemin mogelijk een typische Huizer boerderij te beschrijven?

Volgens de SHBO moet na een diepgaand onderzoek zijn aan te tonen dat er in Huizen, en wellicht ook in andere dorpen van het Gooi, meerdere typen boerderijen zijn te vinden die niet voldoen aan het tot nu toe als "typisch Goois" beschreven model. De meerderheid van de literatuur waaraan ik het Gooise model ontleen is al erg oud (+ 1945). Dr. A.C.J. de Vrankrijker noemt in zijn, hierna te noemen, artikel uit 1962 in het tijdschrift "Noord Holland", het zogenaamde "Huizer type". Het Gooise model wordt gezien als een vorm die afgeleid is van het hallehuis zoals die ook in de kop van Overijssel is te vinden (b.v. in Staphorst en in Rouveen).

Ik ben pas aan het begin van een beschrijving van het bestand in Huizen. In dit artikel heb ik nog maar zeer gedeeltelijk aan kunnen geven wat ik al aan materiaal heb verzameld. De door mij gevonden "boerderijen" moeten stuk voor stuk onderzocht worden naar uiterlijke en naar inwendige kenmerken. De meeste wil ik vastleggen in een fotoreportage. Enkele ga ik beschrijven met behulp van de door de SHBO gebruikte standaardformulieren. Wat ik in ieder geval wil bevorderen is dat er van de boerderijen die historisch gezien de moeite waard zijn, (naar mijn schatting zeker de helft) zoveel mogelijk op de monumentenlijst komen. Tot nu toe staan er in Huizen maar 10 boerderijen op deze lijst. Deze Rijksmonumentenlijst telt in het geheel 22 gebouwen. De Gemeente Huizen heeft mijns inziens de plicht om zoveel mogelijk, aan wat nu nog aan historisch interessante panden aanwezig is, op een monumentenlijst vast te leggen.

De direkte aanleiding voor het tweede onderzoek was het gegeven dat ik rondfietsend in Huizen op zoek naar boerderijen, steeds weer bijzondere gevelversieringen waarnam. In de bibliografie over boerderijen van de SHBO, trof ik bovendien de vermelding aan van een artikel over gevelversieringen in het Gooi van de hand van - hoe kan het ook anders - Dr. A.C.J. de Vrankrijker.

In dit artikel uit 1962 vermeldt de auteur naast de typische kenmerken van een Huizer boerderij, het feit dat met name in Huizen een grote verscheidenheid aan soorten windveren wordt gevonden. Windveren zijn planken die evenwijdig aan de gevel tegen de onderkant van de daklijst lopen. In Huizen zijn veel verschillende versierde windveren te vinden.

Andere gevelversieringen die ik inventariseer, zijn makelaars en spitsen. Een makelaar is als het ware als "piek" in de konstruktie die om de daklijst gemaakt is opgenomen. De "spits" niet. In Oost Nederland noemt men die "spits" overigens "gevelteken". In de buurt

van Ootmarsum en in Denenkamp heb ik een zeer grote variatie van dit soort tekens aangetroffen op boerderijen. Variaties die in die streek en in de aangrenzende streek in Duitsland zijn te vinden, zijn vastgelegd en uitgetekend in geschriften van de Heer J. Jans.

Dr. De Vrankrijker wijst er in zijn artikel op, dat er in Huizen een grote variatie aan makelaars en spitsen is te vinden. De Huizer exemplaren wijken af van die in Laren en Blaricum. De verschillen in de vorm zijn te verklaren vanuit de differentiatie in confessionele achtergrond. In 1947 zijn de meeste van de toen aanwezige geveltekens door De Vrankrijker vastgelegd. "Huizen spant echter de kroon. Het is trouwens opvallend dat men daar meer gevoel van zuiverheid en vervolmaking van de vorm vindt dan elders in het Gooi. De Huizer bezat kennelijk een beter ontwikkelde kijk op het lijnenspel, hij heeft liefde voor de vorm en het talent om te tekenen", aldus de auteur.

Ik ga ervan uit dat veel van wat er in 1947 bestond aan gevelversieringen (daklijsten, makelaars en spitsen), nu niet meer bestaat. Wat mij betreft is het zoals bij het eerste (en veel tijdrovender) onderzoek: het is van zeer groot belang dat alles wat er nu nog te vinden is, vastgelegd wordt en wordt beschreven.

Nieuws van de werkgroep archeologie/geologie

Op zaterdag 4 oktober jl. kwam de werkgroep voor het eerst bijeen en wel voor een excursie o.l.v. de Heer Gijs Vlamings, bestuurslid van de afdeling Naerdincklant van de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland (AWN).

De voet/fietstocht ging naar het terrein gelegen nabij de kalkzandsteenfabriek Rijsbergen, een zeer interessant geologisch gebied, zoals wij reeds in ons Berichtenblad no. 2 vermeldden.

De Heer Vlamings gaf onderweg een boeiende uiteenzetting over het ontstaan van stuwwallen zoals de Warandebbergen en wees op de aanwezige dekzanden gelegen ter rechterzijde van de nieuwe randweg richting Blaricum. Op de Warandebbergen aangekomen vertelde de Heer Vlamings welke gesteenten op dit terrein konden worden aangetroffen en de herkomst ervan. Hierdoor nieuwsgierig geworden ging de groep enthousiast op zoek en na verloop van tijd had eenieder een bonte verzameling stenen vergaard. De vondsten werden door de Heer Vlamings gedetermineerd. Een link werd gelegd tussen de gesteentekennis en het gebruik ervan door prehistorische bewoners van het Gooi. Zij gebruikten vuursteen voor het vervaardigen van werktuigen. Dergelijke werktuigen zijn te bezichtigen in De Vaart, Hilversum. Het was voor alle deelnemers een zeer leerzame exkursie.

→ De volgende activiteit van de werkgroep zal zijn een exkursie naar het Geologisch Museum Hofland te Laren, waarbij we een deskundige rondleiding zullen krijgen.

Datum: Zaterdag 22 november a.s. 10.00 uur, Zevenend 8^a Laren.

Eigen vervoer.

Alle leden van de Historische Kring die hiervoor belangstelling hebben zijn welkom.

Als U van plan bent aan de excursie deel te nemen wilt U zich dan even telefonisch opgeven bij Mevr. Brouwer, telef. 56151 ?

Deelname voor volwassenen f. 2,- p.p.; kinderen van 6-12 f. 0,75 p.p.